

Utbildningsinspektion i den fristående grundskolan Idunskolan i Nacka

Beslut
Rapport

Nacka-Värmdö Waldorfskoleförening
c/o Peter Krameus
Häckvägen 6 B
132 43 Saltsjö Boo

2008-11-07
1 (4)
Dnr 54-2007:2771

Genomförd regelbunden tillsyn i den fristående grundskolan Idunskolan i Nacka kommun

Skolinspektionen är ny myndighet för tillsyn, kvalitetsgranskning och tillståndsprövning sedan 1 oktober. Det innebär att Skolinspektionen svarar för de frågor som Skolverket tidigare svarade för inom detta område. Inspektioner som påbörjats under Skolverkets ansvar drivs vidare och rapporteras av Skolinspektionen.

Skolinspektionen har genomfört regelbunden tillsyn i den fristående grundskolan Idunskolan i Nacka kommun. Besök gjordes i skolan den 4-5 december 2007.

Vid regelbunden tillsyn tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn och ungdomar att nå de nationella målen samt om huvudmannen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Den regelbundna tillsynen av fristående skolor ska, förutom att granska hur väl utbildningen uppfyller statens krav, klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och vara berättigad till bidrag från barnens och elevernas hemkommuner.

Den regelbundna tillsynen behandlar tre områden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Tillsynen syftar dock inte till att skapa en heltäckande bild av all skolverksamhet vid den aktuella tidpunkten. Övergripande information och exempel på kriterier för bedömningen av respektive granskningsområde finns publicerade på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/regelbunden_tillsyn).

Av bilagd rapport framgår hur den regelbundna tillsynen genomförts samt de bedömningar som gjorts av inspektörerna.

Detta beslut redovisar dels områden där det finns sådana brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas, dels områden som behöver förbättras i ett fortsatt kvalitetsarbete.

Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. den 9 februari 2009 ska Nacka-Värmdö Waldorfskoleförening redovisa till Skolinspektionen, Avdelningen i Stockholm, vilka åtgärder som vidtagits mot de brister som påtalats i verksamheten.

Skolinspektionens beslut med anledning av inspektionen

Bedömningarna av om verksamheten vid Idunskolan uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, förordningen om fristående skolor och övriga författningar som gäller för en fristående skola.

Skolinspektionen bedömer att Idunskolan i huvudsak utgör en trygg studiemiljö för eleverna. Dock delas inte denna upplevelse av alla och skolan behöver därför ytterligare förstärka sitt värdegrundarbete och sina insatser för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling. Skolan har sedan tidpunkten för inspektionsbesöket inlett ett förbättringsarbete för att kunna säkerställa att eleverna alltid får hjälp att lösa eventuella konflikter samt att åtgärder vidtas om kränkningar skulle förekomma.

Verksamheten för skolans sexåringar motsvarar i stora delar förskoleklassens verksamhet och sexåringarna får en god förberedelse inför övergången till grundskolan. Skolan har utarbetat former för samverkan mellan hem och skola och de föräldrar som inspektörerna samtalat med är överlag nöjda med såväl skolans information om verksamheten i stort som informationen om det egna barnets utveckling. I undervisningen väljer lärarna arbetssätt och arbetsformer som syftar till att ge eleverna förutsättningar att utveckla de kunskapskvaliteter som ska ingå i elevernas lärande.

Skolan följer dock inte upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen på ett tillfredsställande sätt, varken på individ- eller på skolnivå. Därigenom blir det svårare för den enskilde läraren, liksom för skolan i sin helhet, att bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att eleverna i alla avseenden ska ges förutsättningar för högre måluppfyllelse.

Eleverna bör också i högre grad få inflytande över och ges möjlighet att ta ansvar för den egna utvecklingen och det egna lärandet. Detta förutsätter att eleverna och föräldrarna vid utvecklingssamtalen och på annat sätt får god kännedom både om elevens kunskapsresultat i samtliga ämnen och om elevens utveckling i andra avseenden. Inte minst skolans läsårsbrev till elever och föräldrar behöver ge en tydligare bild av elevens kunskapsutveckling och kunskapsresultat.

Även inom dessa båda områden har skolan påbörjat ett utvecklingsarbete sedan inspektionen inleddes. Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling, rutiner för kommunicering av studieresultat, elevernas kännedom om målen för utbildning liksom deras möjligheter till inflytande över det egna lärandet är frågor som skolan arbetar med att utveckla.

Skolans kvalitetsarbete behöver i högre grad utgå från elevernas måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen för utbildningen. Likaså måste skolans bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen uppnås redovisas i skolans kvalitetsredovisning, så att den kan utgöra det effektiva redskap i skolans utveckling av verksamheten som avses i förordningen.

Som ett led i det påbörjade utvecklingsarbetet har huvudmannen givit skolan nya förutsättningar genom att anställa en rektor som ska ha det samlade ansvaret för att verksamhetens kvalitet utvecklas och att det sker i enlighet med gällande författningar.

Brister som måste åtgärdas

Följande områden inom Idunskolans verksamhet visar sådana brister att de snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 (9 kap. 2 § skollagen).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 5 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Skolinspektionen bedömer att följande områden är i behov av förbättringsinsatser.

- Skolan bör ge eleverna ökade möjligheter att få inflytande över och kunna ta ansvar för det egna lärandet.
- Skolans arbete för att förebygga och förhindra varje form av kränkande behandling behöver förbättras.
- Skolan behöver följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen, så att åtgärder och insatser regelbundet kan anpassas.
- Skolans lärare behöver följa upp och utvärdera den enskilde elevens kunskapsutveckling i utbildningens olika ämnen på ett tillförlitligt sätt.

- Läsårsbrevens behöver utvecklas så elevens kunskapsutveckling i olika ämnen tydligt framgår.
- Skolan bör ge elever och föräldrar en god överblick över elevens kunskapsutveckling och resultat och därvid tydligare utgå från målen för utbildningens olika ämnen.
- Skolan behöver utveckla kvalitetsarbetet med utgångspunkt i de nationella målen för utbildningen eller Waldorfskolofederationens motsvarighet till dessa.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Christiane Chin-von Matérn
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråden Gunnel Eriksson och Ingela Gullberg deltagit.

Bilaga
Rapport

Kopia till
Nacka kommun
Övriga enligt fastställd sändlista.

Regelbunden tillsyn i den fristående grundskolan Idunskolan

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	3
Bedömning av resultaten	5
Bedömning av genomförandet	7
Bedömning av förutsättningarna	16

Inledning

Skolverket/Skolinspektionen har granskat verksamheten i och besökt Idunskolan den 4-5 december 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för tillsynen. Detta är Skolverkets/Skolinspektionens andra tillsyn av skolan sedan den startade sin verksamhet höstterminen 2001. Den senaste tillsynen av skolan gjordes i slutet av 2004 (dnr 2005:192).

Tillsynen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, förordningen om fristående skolor och övriga författningar som gäller för fristående skolor.

Tillsynen av fristående skolor ska ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående skola och därmed ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Information om den regelbundna tillsynen finns i separata material och på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/regelbunden_tillsyn).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som anges i Skolinspektionens beslut åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen vid den tidpunkt som framgår av beslutet.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar är dels dokument som huvudmannen har lämnat till Skolverket/Skolinspektionen, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I skolan intervjuades rektorn, ett urval av lärare, elever respektive föräldrar samt skolsköterskan och företrädare för huvudmannen. Inspektörerna besökte också verksamheten för skolans motsvarighet till förskoleklass och lektioner i skolans samtliga klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för bedömningarna.

Huvudmannen för Idunskolan har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen haft kontakt med Nacka kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. I Nacka kommun har alla fristående skolor valt att delta i samma uppföljningssystem som de kommunala skolorna.

Beskrivning av skolan

Idunskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	11
Grundskola	80

Skolverket godkände Nacka Waldorfskola, sedermera Nacka-Värmdö Waldorfskola och numera Idunskolan, i Nacka kommun som en fristående grundskola för årskurserna 1–6 samt förskoleklass genom beslut (dnr 2000:1096) den 22 december 2000. Genom beslut (dnr 43-2005:1031) den 28 september 2005 godkände Skolverket en utökning av skolans verksamhet med årskurserna 7–9. Enligt båda besluten har skolan rätt till bidrag samt medges att, med hänsyn till skolans pedagogiska inriktning, låta ledningen av utbildningen utövas av flera personer i enlighet med 1 a kap. 4 § förordningen om fristående skolor.

Idunskolan är en waldorfskola som är ansluten till Waldorfskolefederationen¹. Som sådan är Idunskolan ”en oberoende institution med enskild huvudman som utvecklar Rudolf Steiners pedagogiska idéer baserade på antroposofi och antroposofins uppfattning om människans väsen”. Citatet är hämtat ur ”En väg till frihet”², målbeskrivning och läroplan för waldorfpedagogiken, som Idunskolans verksamhet utgår ifrån, enligt företrädare för skolans kollegium³. I den senaste versionen av ”En väg till frihet” ansluter sig Waldorfskolefederationen till värdegrunden och de nationella utbildningsmålen, såsom de uttrycks i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94).

Huvudman för skolan är Nacka-Värmdö Waldorfskoleförening, ideell förening med organisationsnummer 802409-0402. Huvudmannen driver även waldorfförskolan Idungården i anslutning till skolan.

¹ Waldorfskolefederationen är ”ett samarbetsorgan för kollegier som företräder stiftelser och föreningar som driver Waldorfskolor i Sverige” (Waldorfskolefederationens hemsida).

² Waldorfskolefederationen, Riksföreningen Waldorfförskolornas Samråd och Föreningen Sveriges Waldorfpedagogiska Fritidshem har i samarbete utgivit målbeskrivningar för åldern 1-19 år i en läroplan benämnd ”En väg till frihet”.

³ ”Självförvaltning är central i waldorfskolor. Kollegiet har en bärande roll i ett antihierarkiskt system” (Waldorfskolefederationens hemsida).

Verksamheten vid Idunskolan startade läsåret 2001/02; vid denna tidpunkt under namnet Nacka Waldorfskola och i provisoriska lokaler vid Velamsunds Gård. Skolan omfattar vid tidpunkten för inspektionsbesöket årskurserna 1–8 samt fritidshem. Verksamheten för skolans sexåringar bedrivs i den intilliggande förskolan Idungården. Fritidshemmets samt förskolans verksamhet för åldrarna 1–5 år omfattas inte av denna tillsyn.

Idunskolan har vid inspektionsbesöket 80 elever i grundskolan och 11 barn i verksamheten motsvarande förskoleklassen. De flesta eleverna är folkbokförda i Nacka respektive Värmdö kommun, men skolan har även elever från Stockholms kommun.

Skolan är belägen i nybyggda lokaler intill skog och ängar i Saltsjö-Boo och med goda bussförbindelser på Gamla Värmdövägen. Ytterligare ett skolhus är planerat att byggas för att bl. a. inrymma specialsalar för slöjd och naturorienterande ämnen.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Idunskolan och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, förordningen om fristående skolor och övriga författningar som gäller för den fristående skolan.

Skolinspektionen bedömer att Idunskolan i huvudsak utgör en trygg studiemiljö för eleverna. Dock delas inte denna upplevelse av alla och skolan behöver därför ytterligare förstärka sitt värdegrundsarbete och sina insatser för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling. Skolan har sedan tidpunkten för inspektionsbesöket inlett ett förbättringsarbete för att kunna säkerställa att eleverna alltid får hjälp att lösa eventuella konflikter samt att åtgärder vidtas om kränkningar skulle förekomma.

Verksamheten för skolans sexåringar motsvarar i stora delar förskoleklassens verksamhet och sexåringarna får en god förberedelse inför övergången till grundskolan. Skolan har utarbetat former för samverkan mellan hem och skola och de föräldrar som inspektörerna samtalat med är överlag nöjda med såväl skolans information om verksamheten i stort som informationen om det egna barnets utveckling. I undervisningen väljer lärarna arbetsätt och arbetsformer som syftar till att ge eleverna förutsättningar att utveckla de kunskapskvaliteter som ska ingå i elevernas lärande.

Skolan följer dock inte upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen på ett tillfredsställande sätt, vare sig på individ- eller på skolnivå. Därigenom blir det svårare för den enskilde läraren, liksom för skolan i sin helhet, att bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att eleverna i alla avseenden ska ges förutsättningar för högre måluppfyllelse.

Eleverna bör också i högre grad få inflytande över och ges möjlighet att ta ansvar för den egna utvecklingen och det egna lärandet. Detta förutsätter att eleverna och föräldrarna vid utvecklingssamtalen och på annat sätt får god kännedom både om elevens kunskapsresultat i samtliga ämnen och om elevens utveckling i andra avseenden. Inte minst skolans läsårsbrev till elever och föräldrar behöver ge en tydligare bild av elevens kunskapsutveckling och kunskapsresultat. Även inom dessa båda områden har skolan påbörjat ett utvecklingsarbete

sedan tillsynen inleddes. Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling, rutiner för kommunikering av studieresultat, elevernas kännedom om målen för utbildning liksom deras möjligheter till inflytande över det egna lärandet är frågor som skolan arbetar med att utveckla.

Skolans kvalitetsarbete behöver i högre grad utgå från elevernas måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen för utbildningen. Likaså måste skolans bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen uppnås redovisas i skolans kvalitetsredovisning, så att den kan utgöra det effektiva redskap i skolans utveckling av verksamheten som avses i förordningen.

Som ett led i det påbörjade utvecklingsarbetet har huvudmannen givit skolan nya förutsättningar genom att anställa en rektor som ska ha det samlade ansvaret för att verksamhetens kvalitet utvecklas och att det sker i enlighet med gällande författningar.

Skolinspektionen bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 (9 kap. 2 § skollagen).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 5 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Det finns enligt Skolinspektionens bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör ge eleverna ökade möjligheter att få inflytande över och kunna ta ansvar för det egna lärandet.
- Skolans arbete för att förebygga och förhindra varje form av kränkande behandling behöver förbättras.
- Skolan behöver följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen, så att åtgärder och insatser regelbundet kan anpassas.
- Skolans lärare behöver följa upp och utvärdera den enskilde elevens kunskapsutveckling i utbildningens olika ämnen på ett tillförlitligt sätt.
- Läsårsbrevens behöver utvecklas så elevens kunskapsutveckling i olika ämnen tydligt framgår.
- Skolan bör ge elever och föräldrar en god överblick över elevens kunskapsutveckling och resultat och därvid tydligare utgå från målen för utbildningens olika ämnen.
- Skolan behöver utveckla kvalitetsarbetet med utgångspunkt i de nationella målen för utbildningen eller Waldorfskolofederationens motsvarighet till dessa.

Bedömning av resultaten

Skolinspektionen har granskat om skolans utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet ska förmedla. Vidare har granskats om skolan även i övrigt svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Kunskaper

Utbildningen i förskoleklassen ska stimulera varje barns utveckling och lärande och ligga till grund för fortsatt skolgång.

Idunskolan uppger i sina lokala ”Mål och riktlinjer för 6-årsverksamhet på Idungården” att sexårsverksamheten antingen kan förläggas i förskolan eller anordnas i skolan som en förskoleklass eller en åldersblandad klass F-1. Vilken organisation som skolan väljer inför varje nytt läsår är beroende av antalet barn det aktuella året. Vid tidpunkten för inspektionsbesöket är sexåringarna integrerade i förskolans två syskongrupper. I waldorfförskolan intar leken under hela förskoleperioden en central roll i barnens kunskapsutveckling. Sexåringarna ska dock enligt ovannämnda mål och riktlinjer även erbjudas för åldern särskilt anpassade aktiviteter. De har därför regelbundet egen verksamhet som förberedelse inför övergången till skolan (se avsnitt Innehåll, organisering och arbetsätt i undervisningen). Utifrån besöket hos sexåringarna i Idungården och samtal med personal och barn bedömer Skolinspektionen att verksamheten ger sexåringarna förutsättningar för utveckling och lärande och att den utgör en grund för fortsatt skolgång.

En fristående skola ska enligt skollagen ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen motsvarar dem som skolor i det offentliga skolväsendet ska förmedla. För skolorna i det offentliga skolväsendet gäller nationella kursplaner i vilka för varje enskilt ämne anges, dels vilka förmågor och kunskapskvaliteter som skolan i sin undervisning ska sträva efter att eleverna utvecklar, dels vilka mål som eleverna minst ska ha uppnått i slutet av det femte respektive nionde skolåret.

I waldorfskolornas läroplan ”En väg till frihet” anges båda dessa slag av mål på motsvarande sätt för vart och ett av de ämnen som ingår i undervisningen i det offentliga skolväsendet och därutöver även för ämnen som är specifika för waldorfskolor.

I ämnena svenska, engelska och matematik finns nationella ämnesprov för årskurserna 5 och 9 som stöd vid bedömning av elevernas kunskaper. Det finns vid tidpunkten för inspektionsbesöket ingen skyldighet för skolor att delta i de nationella ämnesproven för årskurs 5. Däremot är deltagandet obligatoriskt för årskurs 9 för såväl offentliga som fristående skolor.

I Idunskolan genomfördes de nationella ämnesproven i årskurs 5 för första gången vårterminen 2007. Enligt skolans egen uppgift rättades proven men resultaten sammanställdes inte. Skolan har försökt göra detta i efterhand men lärarbyte har försvårat arbetet och någon sammanställning finns inte tillgänglig. Eftersom skolans äldsta elever vid tidpunkten för inspektionsbesöket går i årskurs 8 blir det för första gången aktuellt för skolan att delta i de nationella ämnesproven i årskurs 9 läsåret 2008/09. Vårterminen 2005 deltog skolan i de

prov i svenska och matematik som årligen genomförs i årskurs 3 i samtliga skolor i Nacka kommun, det s.k. Kalmarprovet⁴ respektive PRIM-gruppens⁵ utvärdering av elevernas grundläggande kunskaper i matematik. Av kommunens redovisning framgår att endast 50 procent av Idunskolans elever klarade proven i matematik respektive textdelen i provet i svenska medan 100 procent av eleverna klarade orddelen i sistnämnda prov. Antalet deltagande elever var dock mycket lågt vid detta tillfälle. Därefter har skolan inte deltagit i dessa prov.

Enligt lärarna följs elevernas kunskapsutveckling kontinuerligt upp på individnivå, se vidare under avsnitt Utvärdering av lärandet och bedömning, men några sammanställningar på skolnivå görs inte. Skolan har vid tidpunkten för utbildningsinspektionen inte heller sammanställt elevernas måluppfyllelse i årskurs 5 och saknar således en samlad bild över elevernas kunskapsresultat för denna årskurs. Därmed saknas ett väsentligt underlag när skolan, systematiskt och på skolövergripande nivå, ska analysera elevernas resultat och bedöma vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att alla elever ska ges förutsättningar att minst nå målen i samtliga ämnen. Det går heller inte att bedöma skolans resultat. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att skolan inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att skolan under höstterminen 2008 arbetar med att upprätta en sammanställning över elevernas kunskapsresultat i respektive ämne för årskurserna 3, 5, 8 och 9. Årskurserna 5 och 9 uppges vara klara. Rutiner för hur enskilda elevers resultat ska kommuniceras på individ- och skolnivå ska också upprättas. Vidare ska skolan delta i Nacka kommuns kunskapsmätningar för årskurs 3 samt utse en implementeringsansvarig när det gäller de nya mål och nationella prov i årskurs 3 som kommer. Skolinspektionen ser positivt på skolans utvecklingsarbete.

Normer och värden

En fristående grundskola ska enligt skollagen följa de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet. I Lpo 94 föreskrivs att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta detta komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Vid inspektörernas intervjuer med elevgrupper samt i andra samtal med elever uttrycker flertalet att de trivs i sin skola och att de upplever skolan som en trygg plats. Det framgår dock också att slagsmål förekommer liksom kränkningar, både verbala och skrivna i form av små lappar med meddelanden samt även som sms. Eleverna uppger att de önskar mer hjälp från lärarna vid konflikter i stället för att, som de upplever det, i stor utsträckning bli uppmanade att lösa dem själva. De menar också att skolan är en neutral plats där det skulle vara lättare att lösa även sådana konflikter som de anmodas lösa utanför skolan. De föräldrar som inspektörerna samtalat med upplever att skolan bedriver ett aktivt värdegrundsarbete i klasserna. De oroas emellertid av att de upplever att mobbing förekommer så tidigt som i sexårsverksamheten. Också lärarna uppger att slagsmål och kränkningar förekommer trots skolans förebyggande arbete. Även

---

⁴ Läsundersökning genomförd av Karin Taubes forskningsgrupp vid högskolan i Kalmar.

⁵ Forskningsgruppen för bedömning av kunskap och kompetens vid Stockholms universitet.

om skolan i huvudsak uppges vara en trygg plats och ett aktivt värdegrundsarbete bedrivs i förebyggande syfte förefaller skolan således inte att vara trygg för alla. Skolans arbete i detta avseende beskrivs och bedöms nedan under avsnitt Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att skolan ser mycket allvarligt på att elever har upplevt att de inte fått hjälp att lösa konflikter och att kränkningar har förekommit utan åtgärd. Kompetenshöjande insatser för skolans antimobbinggrupp har planerats och rutiner för rastvakter ska ses över så att vuxennärvaron på rasterna förbättras.

Bedömning av genomförandet

Skolinspektionen har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation.

Därtill har granskats om elevens rätt till en allsidig och saklig undervisning tillgodoses i utbildningen.

Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och andra författningar som gäller för den fristående skolan.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

I Idunskolan ligger waldorfpedagogikens syn på barnets utveckling till grund för hur elevernas inflytande och ansvar är utformat. Vid tidpunkten för utbildningsinspektionen anordnas klassråd och elevråd inte förrän i klass 6–8. Skolans yngre elever uppmuntras att uttrycka sina tankar och önskemål under morgonsamlingen i klassen. Lärarna uppger att de får kunskap om elevernas behov, dels genom att de känner sina elever väl, dels genom vad som framkommer vid utvecklingssamtalen. Lärare i waldorfskolor förväntas följa sina elever under många skolår och därigenom lära känna dem väl. Lärarbyten vid Idunskolan har dock det senaste året lett till att det inte förhåller sig så för alla klasser och för alla elever. I Idunskolan deltar eleverna inte heller vid utvecklingssamtalen förrän i klass 4, vilket begränsar de yngre elevernas möjligheter till inflytande.

I elevrådet tas elevernas önskemål upp, främst i frågor som rör skolmiljön t.ex. elevcafé, lekmaterial på skolgården och regler för snöbollskastning. Av samtal och intervjuer med eleverna framgår att elevrådet inte alltid upplever sig få tydliga svar på frågor som de ställer. Vidare framgår att elevrådet inte brukar behandla frågor som rör lärandet eller undervisningens innehåll och utformning. Inspektörernas samtal visar dock att skolans äldre elever har många tankar och önskemål i undervisningsfrågor och de upplever att dessa inte beaktas i tillräcklig utsträckning, se vidare i avsnitt Utvärdering av lärandet och bedömning. Av inspektörernas samtal med lärarna framgår att elevernas inflytande över det egna lärandet i de lägre klasserna begränsas till exempelvis val av lek.

Vid föregående inspektion bedömdes elevernas möjligheter till delaktighet, inflytande och ansvarstagande vara ett förbättringsområde för skolan. I skolans svar till Skolverket den 27 juni 2005 uppgav skolan att klassråd skulle inrättas från klass 5 som ett led i förbättringsarbetet. Skolinspektionen konstaterar, dels

att klassråd inte har inrättats förrän från och med klass 6, dels att inga andra mer omfattande åtgärder förefaller ha vidtagits. Däremot anges i skolans senaste kvalitetsredovisning bland annat att ”kollegiet skall lära sig mer om barns inflytande utifrån läroplanen”.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att åtgärder inletts för ökat elevinflytande. Vidare uppges att elevrådet, i och med att skolan nu har en rektor, har fått en tydligare motpart att samtala med och ställa krav på. Skolinspektionen ser positivt på denna utveckling.

Sammantaget och mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen att skolan bör ge eleverna ökade möjligheter att få inflytande över och kunna ta ansvar för det egna lärandet.

Enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten.

Idunskolans ledningsgrupp har utarbetat en likabehandlingsplan som gäller för både förskolan och skolan under läsåret 2007/08. Någon separat plan för skolans verksamhet finns således inte. I likabehandlingsplanen definieras vad som menas med diskriminering, trakasserier, mobbning och kränkande behandling. Vidare beskrivs skolans och förskolans arbete för likabehandling i ett antal punkter som gäller den vuxnes förhållningssätt gentemot barnen/eleverna. Likabehandlingsplanen avslutas med en handlingsplan för arbetet när mobbning eller särbehandling upptäcks, som skolans elevvårdsgrupp arbetar efter. Skolans ledningsgrupp ansvarar för att alla medarbetare, elever och föräldrar görs införstådda med innehållet i likabehandlingsplanen, att den finns tillgänglig samt att den utvärderas årligen i augusti. I likabehandlingsplanen saknas dock en aktuell kartläggning av respektive verksamhet som utgångspunkt för specifika insatser under innevarande läsår. Inte heller anges rutiner för arbetet vid vuxnas eventuella kränkande behandling av barn. Likabehandlingsplanen var vid tidpunkten för inspektionen inte känd bland föräldrarna och eleverna har, enligt skolan, inte varit delaktiga i utformningen av planen. Vid den föregående inspektionen påtalades att skolan behövde förtydliga när föräldrar ska kontaktas vid en eventuell mobbningsituation. Enligt skolans elevvårdsgrupp, som ansvarar för arbetet, tas föräldrakontakt alltid omgående. Skolinspektionen vill uppmärksamma skolan på att detta inte tydligt framgår i ovannämnda handlingsplan för arbetet när mobbning eller annan kränkande behandling upptäcks.

Skolan har sammanställt trivselregler som enligt lärarna aktualiseras tillsammans med eleverna varje termin. Därutöver anger lärarna att klassrumsregler upprättas tillsammans med eleverna. Av inspektörernas samtal med elever framgår dock att det i sistnämnda avseende tycks skilja sig klasserna emellan.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att skolans likabehandlingsplan ska revideras samt att eleverna kommer att få möjligheter att delta i utvecklingen av planen. Planen kommer sedan att utvärderas årligen. Vidare kommer årskurserna 5–6 och 7–9 att sammanställa respektive klassrumsregler för att sedan utforma regler som gäller för hela skolan.

Enligt både skolledning, lärare och föräldrar bedriver skolan ett aktivt värdegrundsarbete. Lärarna uppfattar klass 3 som en brytningspunkt då konflikter blir allt vanligare. Samtidigt menar de att det i skolan finns en hög acceptans för människors olikheter. Lärarna använder sig av olika metoder i värdegrundsarbetet i klasserna beroende på elevernas ålder; samtal under morgonsamlingen eller i religionsundervisningen behandlar etiska frågeställningar; en ”berättarsten” som skickas från elev till elev ger var och en möjlighet att komma till tals; arbete med ”projekt Charlie”⁶ används i en av klasserna; lekar som tränar sociala färdigheter lärs ut och kamratstödjare utses bland skolans äldsta elever. Med kamratstödjarna skriver skolan ett avtal om tystnadsplikt enligt vilket eleverna förbinder sig att inte föra vidare känslig information, som de i sin egenskap av kamratstödjare kan få kännedom om. Skolinspektionen vill i detta sammanhang göra skolan uppmärksam på att ”avtal” i rättslig bemärkelse inte kan tecknas med eleverna som åtar sig en kamratstödjande roll. Tystnadsplikten gäller all personal i skolan och det är således den vuxnes ansvar att garantera att känsliga uppgifter om enskild person inte sprids. Uppgifter av sådant slag får därför inte spridas till kamratstödjare oavsett om avtal/överenskommelse tecknats eller ej.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att sekretessförbindelser för elever inte är tillåtet. Ovanstående antas bero på ett missförstånd på skolan.

Trots att skolan på ovan beskrivna sätt arbetar för att förebygga mobbning och kränkningar framgår i avsnitt Normer och värden att både elever, föräldrar och lärare upplever att detta förekommer. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolans arbete för att förebygga och förhindra varje form av kränkande behandling behöver förbättras. Vidare uppfyller skolans likabehandlingsplan inte de krav som ställs på en sådan plan, vilket måste åtgärdas. Skolinspektionen ser positivt på skolans planerade förändringar i arbetet med likabehandlingsplanen.

Både föräldrarna och lärarna som inspektörerna samtalade med upplever att samverkan mellan skola och hem fungerar väl. Föräldramöten hålls cirka en gång i månaden vilket föräldrarna ser positivt på och föräldrarna medverkar aktivt vid t.ex. skolans basarer. Regelbunden information ges via veckobrev, e-post samt skolans hemsida. Inför terminsstarten hösten 2007 genomfördes en förändring av skolans ledning, se vidare avsnitt Ledning och intern kommunikation. Föräldrarna har vid tidpunkten för inspektionsbesöket nyligen blivit informerade om denna förändring och kan därför ännu inte uttala sig om samar-

---

⁶ Ett program för träning av emotionell och social kompetens hos barn och ungdom. Projekt Charlie lanserades ursprungligen i USA och används idag av många skolor i Sverige.

betet med den nya skolledningen. Skolinspektionen bedömer att skolan har utarbetat former för samverkan mellan hem och skola.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Idunskolans sexåringar har, som nämns inledningsvis i denna rapport, sin verksamhet förlagd till förskolan Idungårdens syskongrupper. I skolans mål och riktlinjer för sexårsverksamheten anges bland annat att alla sexåringar under veckan samlas för egen verksamhet, för gemensam lek och för utflykter. Att lyssna, följa regler, ta ett självständigt ansvar och att kunna följa en instruktion är, enligt sexårsverksamhetens personal, moment som vid dessa tillfällen särskilt tränas och det sker i lekens form. Skolinspektionen bedömer att verksamheten för skolans sexåringar till innehåll och arbetssätt i huvudsak motsvarar verksamheten i förskoleklass inom det offentliga skolväsendet.

Skolans undervisning utgår enligt skolledningen och lärarna från waldorfskolefederationens mål och kursplaner En väg till frihet. Eftersom undervisningen, enligt skolledningen, bedrivs i ”B-form”⁷ har klasslärarna respektive ämneslärarna utarbetat lokala verksamhetsplaner för 2007/08 som stöd för planeringen av undervisning och övrig verksamhet. Verksamhetsplaner finns för klasserna 1, 2–3, 4–5 samt 6–8 samt för ämnena musik, bild och form, spanska samt eurytmi. Det är stora skillnader verksamhetsplanerna emellan, med avseende på vilka ämnen som behandlas och på vilket sätt de presenteras. Överlag presenteras vad som ska tas upp under året eller vilka mål för arbetet som läraren har satt upp för de olika åldersgrupperna som ingår i klassen. Som exempel kan nämnas att klass 2 ska skriva med små bokstäver medan klass 3 ska börja med skrivstil. I några av planerna anges också metoder samt läromedel som används. Undantagsvis går det att finna mål som eleverna förväntas uppnå i något eller några ämnen, vilket kan exemplifieras med klass 4–5, för vilka mål för respektive klass anges i matematik och engelska och för klass 4 i svenska. I verksamhetsplanerna ges också en översikt över vilka ämnen som under läsåret kommer att ingå i periodundervisningen. Enligt skolledningen och lärarna används dessa dokument även för information till föräldrar och de följs upp med en utvärdering efter läsårets slut. Av samtalen med lärarna framgår att de ser det som mycket angeläget att skolans lokala tolkningar av En väg till frihet blir tydligare och mer enhetliga och att detta är ett prioriterat arbete under innevarande läsår.

Enligt skolledningen och lärarna ställer åldersblandade klasser särskilda krav på hur undervisningen planeras. De uppger att skolan när det låter sig göras försöker genomföra undervisningsmomenten i ”rätt” klass. Viss planering av undervisningens innehåll följer därför kalenderåret i stället för läsåret, det vill säga ämnen som läses under höstterminen ersätts av andra under vårterminen. Undervisning anordnas också i halvklass i åldersgrupper eller i andra ålderskonstellationen än den ordinarie klassens, till exempel gemensam musik och spanska för klasserna 5 och 6. Skolledningen menar att eleverna därigenom, trots indelningen i åldersblandade klasser, sällan får göra om samma moment två gånger.

Det dagliga arbetet i klasserna utgår i huvudsak från waldorfpedagogikens grundprincip om att hela människan ska vara i fokus och såväl tanke, känsla som vilja ska tilltalas. Skoldagen börjar med en och en halv timmes periodun-

⁷ Tidigare benämning på skolform där varje klass omfattade flera årskurser (Nationalencyklopedin).

dervisning i ett så kallat huvudämne med vilka avses svenska, matematik, engelska eller samhälls- och naturvetenskap. Periodernas längd varierar från två till fyra veckor. Periodundervisningen syftar, enligt skolans informationsmaterial, till att skapa sammanhang genom fördjupning i ett ämne över längre tid. Därpå följer så kallade övningstimmar i första hand i svenska, matematik och språk medan eftermiddagstiden huvudsakligen ägnas åt konstnärliga och praktiska ämnen. Lärarens berättande intar en central plats i undervisningen och läroböcker eller färdiga läromedel används i mindre utsträckning, främst i matematik och engelska. Eleverna producerar sina egna läromedel genom att i text och bild återge lärarens berättelser i arbetsböcker. Skolans yngsta elever gör detta genom att skriva av det läraren har skrivit på tavlan medan eleverna med stigande ålder skriver så kallade periodböcker som allt mer bygger på självständigt förda anteckningar.

Under lektionsbesöken noterade inspektörerna att arbetsätt och metoder varierar i undervisningen. Detta föreföll dock ske i olika utsträckning i olika klasser eller grupper och inspektörerna kunde även konstatera att elever arbetade med arbetsuppgifter utan att förstå syftet med uppgiften eller att de ägnade sig åt annat.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan vid val av arbetsätt och arbetsformer i huvudsak beaktar de kunskapskvaliteter som ska ingå i elevens lärande. Skolinspektionen vill dock peka på skillnaderna som tycks förkomma mellan olika klasser. Vidare vill Skolinspektionen uppmärksamma skolläring och kollegiet på att de i det fortsatta arbetet med skolans lokala verksamhetsplaner särskilt bör beakta vad som i avsnitt Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning anförs om behovet av en dokumenterad uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Vid detta arbete bör även skolans organisering med åldersblandade klasser och andra gruppsammansättningar vägas in, så att verksamhetsplanerna kan utgöra ett fullgott stöd vid planeringen av undervisningen.

Individanpassning och stöd

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevens fortsatta lärande och kunskapsutveckling. I En väg till frihet uttrycks detta genom att det är de vuxnas första uppgift vid en waldorfskola att se till elevernas behov.

I Idunskolans informationsmaterial framhålls att waldorfskolans kursplan ”tar vara på varje ålders särskilda frågor och intressen och riktar sig till eleven där den befinner sig”. Utifrån detta synsätt eftersträvar skolans personal en hög individuell anpassning till den enskilde eleven, vilket kommer till uttryck under många av inspektörernas samtal under inspektionsbesöket. Skolan har inrättat en elevvårdsgrupp som har till uppgift att anordna elevvårdsmöten för att utreda eventuella stödbehov, se till att elevvårdskonferenser hålls och åtgärdsprogram upprättas samt vid behov ansöka om ekonomiskt bidrag från aktuell kommun. Skolan har även utarbetat arbetsrutiner för att identifiera elevens eventuella behov av särskilt stöd och för elevvårdsgruppens arbete.

Stöd till elever ges inom ramen för klassen av ordinarie lärare. Särskilt stöd ges dels i klassen med hjälp av elevassistent, dels i mindre undervisningsgrupp eller enskilt av så kallad stödlärare eller elevassistent. De elever som går i skolans

mindre undervisningsgrupp har alla sin tillhörighet i ordinarie klasser och följer undervisningen i sina klasser i flertalet praktiskt-estetiska ämnen. Skolan bedömer att andelen elever i behov av särskilt stöd är förhållandevis hög och har anpassat stödorganisationen därefter med avseende på antalet resurspersoner.

Från och med den 1 juli 2006 har förändringar i förordningen om fristående skolor införts avseende åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att behoven utreds om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Det som enligt förordningen ankommer på rektorn kan i waldorfskolor fullgöras av skolans ledning.

Enligt elevvårdsgruppen upprättas åtgärdsprogram för alla elever som bedöms ha behov av särskilt stöd i någon form. Skolan använder sig av en blankett som omfattar nuläge, förmågor/färdigheter för vilka särskilt stöd krävs, utvecklingsbehov i verksamheten, mål för stödinsatser, åtgärder samt uppföljning. Föräldrarna är, enligt elevvårdsgruppen, alltid delaktiga i arbetet med åtgärdsprogrammen. Även eleverna uppges ha varit delaktiga, om än inte alltid. Inspektörerna har tagit del av exempel på åtgärdsprogram och konstaterar att dessa kan utgöra ett adekvat underlag för arbetet. Däremot har uppföljning inte skett i överensstämmelse med vad som anges i programmen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan har rutiner för att identifiera elevers behov av stöd i skolarbetet och att eleverna får ett anpassat stöd i olika former. Skolan behöver dock följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen i överensstämmelse med de egna rutinerna, så att åtgärder och insatser regelbundet kan anpassas till förändringar av elevernas behov. Skolinspektionen vill i detta sammanhang uppmärksamma skolan på att eleverna alltid ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Elevernas kunskapsutveckling följs, enligt lärarna, kontinuerligt upp genom observationer av elevernas arbete, samtal med eleverna samt vid terminsvisa klasskonferenser tillsammans med elevvårdsgruppen. I de lägre klasserna följs elevernas kunskapsutveckling även upp vid föräldrasamtal. Uppföljning sker också i form av klasslärarens verksamhetsberättelse i slutet av läsåret. I denna beskrivs mer eller mindre utförligt vad klassen arbetat med i olika ämnen och i någon mån vilka mål som klassen eller delar av klassen uppnått, exempelvis att alla elever har lärt sig att räkna till hundra och att sticka medan de flesta också har lärt sig att virka. Från och med årskurs 6 får eleverna en årlig sammanfattning av vad klassen har arbetat med i olika ämnen i form av ett läsårsbrev. Ett sådant läsårsbrev innehåller också en personlig kommentar kring elevens eget arbete i de ämnen som under året ingått i utbildningen. Inspektörerna har tagit del av några exempel på läsårsbrev. I den individuella delen framgår i varierande grad hur eleven klarat att genomföra vissa moment eller uppgifter under året medan beskrivningar av elevens engagemang, kreativitet, koncentration, sociala utveckling m.m. upptar merparten av beskrivningen. Då inga individuella omdömen ges förrän i årskurs 6 och skolan inte heller på annat sätt har dokumenterat elevernas måluppfyllelse i enskilda ämnen i årskurs 5 har lärarna, enligt

egen uppgift, inte någon klar bild över i vad mån eleverna vårterminen 2007 uppnådde målen i samtliga ämnen såsom de uttrycks i En väg till frihet. Enligt skolledningen bedöms dock så gott som alla elever ha uppnått målen i svenska, engelska och matematik.

Vid utvecklingssamtalen, som hålls en gång per termin, går klasslärare och föräldrar igenom elevens kunskapsutveckling och skolsituation. Från och med klass 4 deltar även eleverna. De föräldrar som inspektörerna samtalade med var i huvudsak nöjda med utvecklingssamtalen som de ser som god avstämning. De upplever det som positivt att skolan inte ägnar sig åt att ”mäta” elevernas kunskaper i så stor utsträckning och de uppger att de förlitar sig på lärarnas bedömningar när det gäller elevernas kunskapsutveckling.

Skolans äldre elever, som inspektörerna talade med vid elevintervjun och i andra situationer under inspektionsbesöket, gav en till stora delar annan bild. Eleverna uttryckte stor oro, eftersom de inte tycker sig veta hur de ligger till i olika ämnen. De upplever att de inte får klara besked vid utvecklingssamtalen och de efterlyser bland annat resultaten från de nationella ämnesproven som genomfördes under vårterminen 2007. Eleverna oroas av att de tycker sig ”ligga efter” eller sakna vissa kunskaper i exempelvis svenska och matematik. De upplever också att de saknar kunskaper i ämnen som fysik, kemi, teknik och hemkunskap⁸ och att de inte behärskar sådant som jämnåriga kamrater i andra skolor tycks klara av. Vare sig elevernas upplevelser är adekvata, i bemärkelsen att de återspeglar faktiska kunskapsbrister, eller inte menar Skolinspektionen att skolan måste ta dem på stort allvar.

I avsnitt Kunskaper beskrivs att skolan saknar uppföljning av elevernas kunskapsutveckling på en övergripande nivå. Skolan saknar enligt ovan även en tydlig och dokumenterad uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen även på individnivå. Behov av bättre uppföljning av elevernas kunskapsutveckling och resultat samt information till hemmen påtalades även vid Skolverkets föregående inspektion. Huvudmannen har i samband med denna inspektion uppgivit att elevernas kunskapsutveckling har följts upp med prov och läxförhör i matematik, svenska, engelska, samhällsorienterande m.fl. ämnen. Skolan har arbetat med åldersadekvata läroböcker i vissa ämnen bl.a. matematik, med möjlighet för elever att läsa högre årskurser om de önskat och klarat av det. Vid kollegiets regelbundna uppföljningsmöten har elevernas kunskapsutveckling följts upp och eventuella stödåtgärder planerats. Vid utvecklingssamtal har elevens kunskapsutveckling diskuterats med elev och vårdnadshavare. Slutligen har skolans ledning och styrelse haft tät kontakt där man muntligen har rapporterat och diskuterat elevernas kunskapsutveckling på skolnivå.

I samband med sakgranskningen av denna rapport har huvudmannen angivit att skolan behöver genomföra ett omfattande och grundläggande arbete kring hur kunskapsutveckling och lärande i förhållande till målen dokumenteras samt även vad ett läsårsbrev ska innehålla. Vidare ska kursplaner och läroplaner gås igenom med elever och föräldrar och återkommande rutiner skapas för detta.

---

⁸ Waldorfskolors motsvarighet till ämnet hem- och konsumentkunskap i det offentliga skolväsendet.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att skolans lärare behöver följa upp och utvärdera den enskilde elevens kunskapsutveckling i utbildningens olika ämnen på ett tillförlitligt sätt. Läsårsbrev i klass 7–9 behöver utvecklas så elevens kunskapsutveckling i olika ämnen tydligt framgår. Vidare bör skolan ge elever och föräldrar en god överblick över elevens kunskapsutveckling och resultat och därvid tydligare utgå från målen för utbildningens olika ämnen.

I detta sammanhang vill Skolinspektionen göra skolan uppmärksam på följande: En fristående skola, som inte utfärdar betyg och därmed inte behöver följa grundskoleförordningens 7 kapitel, hade vid tidpunkten för inspektionsbesöket inte skyldighet att upprätta individuella utvecklingsplaner. Detta har dock ändrats från och med 15 juli 2008. Vidare innebär förändringen bland annat att den individuella utvecklingsplanen inte enbart ska vara framåtsyftande. Den ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande men de bör anpassas till elevernas ålder och förutsättningar. Det är rektorn som beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta. Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen kommer att revideras med anledning av ändringen och beräknas vara färdig under hösten 2008.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolans utvecklings- och förbättringsarbete bedrivs kontinuerligt under året inom ramen för konferenssystemet. Kollegiet samlas varje vecka för diskussioner och beslutsfattande i gemensamma pedagogiska frågor och elevfrågor liksom för handledning och studier. Såväl klassernas arbete som stödundervisningen utvärderas efter läsårets slut. Inspektörerna har tagit del av föregående läsårs utvärderingar och verksamhetsberättelser i vilka huvudsakligen beskrivs vad klasserna respektive stödgruppen arbetat med.

Under flera avsnitt i denna rapport konstaterar inspektörerna att skolan på olika vis beskriver vad lärare och elever arbetar med men att skolan inte har någon samlad bild över elevernas utveckling och kunskapsresultat i förhållande till Waldorfskolefederationens motsvarighet till de nationella målen för utbildningen. Enligt representanter för ledningsgruppen är skolans kvalitetsredovisning i sin nuvarande utformning ett dokument som skolan upplever sig ha skyldighet att upprätta för Nacka kommun. Den utgör, enligt ledningsgruppens representanter, inte något stöd i det egna kvalitetsarbetet. Mot denna bakgrund ställer sig inspektörerna frågande till vad som utgör utgångspunkt för skolans verksamhetsutveckling.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning ska varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Arbetet med kvalitetsredovisningen ska främja kvalitetsarbetet och därmed bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Enligt förordningen ska en skolas kvalitetsredovisning innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder som ska vidtas för ökad målpåfyllelse. Dessa bestämmelser gäller också för en fristående skola.

Inspektörerna har tagit del av Idunskolans kvalitetsredovisning för läsåret 2006/07. Eftersom skolan, enligt uppgift från ledningsgruppen, känner sig nödsakad att följa Nacka kommuns mall för kvalitetsredovisningar utgår skolans

redovisning från kommunens mål och riktlinjer i Nacka kommuns utbildningspolitiska strategi. Inspektörerna noterar dock att det i kvalitetsredovisningen inte framgår i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen eller Waldorfskolefederationens motsvarighet till dessa har förverkligats. Inga uppnådda resultat redovisas och kvalitetsredovisningen innehåller inte heller några åtgärder för en ökad måluppfyllelse i detta avseende. Vidare saknas en redovisning av uppföljningen och utvärderingen av skolans likabehandlingsplan.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan behöver utveckla kvalitetsarbetet med utgångspunkt i de nationella målen för utbildningen eller Waldorfskolefederationens motsvarighet till dessa. Vidare bedömer Skolinspektionen att skolans kvalitetsredovisning inte motsvarar de krav som fastställts i ovan angivna förordning. Den tjänar därigenom inte som det led i skolans kontinuerliga uppföljning och utvärdering av verksamheten som avses (se vidare Skolverkets Allmänna råd om kvalitetsredovisning SKOLFS 2006:18).

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att en verksamhetsplan och en kvalitetsredovisning för hela skolan kommer att upprättas i samverkan med skolans rektor samt att verksamhetsplanen därefter årligen kommer att revideras mot kvalitetsredovisningen.

Ledning och intern kommunikation

Skolan drivs av den ideella föreningen Nacka-Värmdö Waldorfskoleförening. Styrelsen består vid tidpunkten för inspektionsbesöket av sju ledamöter. Styrelsen ansvarar för den pågående utbyggnaden av skolans lokaler, för ekonomin samt för myndighetskontakter, medan ansvaret för den pedagogiska verksamheten och dess resultat har överlåtits till skolan. Med hänvisning till att skolans verksamhet utökats kraftigt sedan 2006 bedömde styrelsen att skolans ledningsorganisation behövde förändras och en ny ledning tillsättas. Under denna process återgick Idunskolan, efter att under några år ha haft en rektor, till ett för waldorfskolor vanligt styrsystem med ett beslutande kollegium som inom sig utser mandatgrupper med olika ansvarsområden. Läsåret 2007/08 har skolan en ledningsgrupp, en medarbetargrupp, en elevvårdsgrupp, en administrationsgrupp, en intagningsgrupp samt en informationsgrupp. Samtliga grupper har under höstterminen 2007 fått definierade uppdrag och ansvar. Bland annat har ledningsgruppen det övergripande ansvaret för den pedagogiska verksamheten. Vidare ansvarar ledningsgruppen för kommunikation med och mellan mandatgrupperna, för kontinuerlig uppföljning av verksamheten och för samarbetet med skolans styrelse. Några av skolans anställda ingår i flera mandatgrupper. Beslut som i annan skolverksamhet fattas av rektorn behandlas och beslutas av kollegiet som består av all personal.

Vid tidpunkten för inspektionsbesöket hade den nya organisationen nyligen trätt i kraft. Föräldrarna hade just fått den första skriftliga informationen om förändringarna och ansåg sig således ännu inte kunna uttala sig om hur den nya beslutsordningen fungerar. Föräldrarna framhöll att de i första hand vänder sig till lärarna med sina frågor och vid behov till styrelsen. Skolinspektionen bedömer att ansvarsfördelningen mellan styrelsen och skolans kollegium beskrivs på ett tydligt sätt liksom även ledningsgruppens och övriga mandatgruppers uppdrag och ansvar.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att den modell för ledning som användes under läsåret 2007/08 inte bedömts fungera tillräckligt väl. Huvudmannen har därför beslutat att skolan åter ska ledas av en rektor. Skolinspektionen bedömer att ledningen för skolan är i enlighet med författningarnas krav.

Bedömning av förutsättningarna

Skolinspektionen tar i den regelbundna tillsynen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgången till utbildning som ska erbjudas, öppenheten och urvalsregler, personalens kompetens samt läromedel, pedagogiska material och utrustning.

Regelbunden tillsyn av fristående skolor omfattar även en granskning av eventuella avgifter samt skolans stabilitet avseende ekonomi och elevunderlag samt huvudmannens förutsättningar att bedriva verksamheten i enlighet med gällande bestämmelser.

Bestämmelser finns i bl.a. skollagen och förordningen om fristående skolor.

Tillgång till utbildning och information om utbildningen

I Idunskolan anordnas undervisning i spanska från årskurs 1. Enligt uppgift från representanter för ledningsgruppen utgör spanska skolans val. I huvudmannens ansökan den 31 mars 2005 om att få utöka verksamheten vid skolan med årskurserna 7–9 uppgavs att skolan som språkval utöver spanska från årskurs 1 även avsåg att anordna undervisning i tyska från årskurs 7. Sistnämnda har skolan dock av ekonomiska skäl inte ansett sig kunna erbjuda. För ett antal elever i årskurserna 6–8 anordnas svenska respektive engelska som språkval i stället för spanska. Skolan saknar, enligt ledningsgruppen, rutiner för att vid behov kunna anordna svenska som andraspråk, modersmålsundervisning samt studiehandledning på modersmålet. Skolan avser att se över detta för att ha en beredskap om behov uppstår.

Vid tidpunkten för inspektionsbesöket utgörs elevens val av ämnet eurytmi samt hantverksämnen. Vid inspektörernas samtal med skolans äldre elever ställde sig dessa mycket tveksamma till undervisningen i eurytmi. Eleverna upplever att detta ämne gagnar skolans yngre elever medan de i de högre årskurserna känner ett stort behov av att kunna fördjupa sina kunskaper i andra ämnen. Skolinspektionen vill uppmärksamma skolan på att syftet med elevens val är att eleven ska kunna fördjupa och bredda sina kunskaper i ett eller flera ämnen samt att eleven ska kunna göra ett eget val.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att skolan från och med höstterminen 2008 ska anordna elevens val för årskurserna 5–9 i enlighet med ovanstående.

Skolan har för närvarande inte tillgång till slöjdsal. Ämnet ingår i skolans skapande verksamhet som bedrivs i klassrummen samt i en mindre verkstadslokal. Skolan saknar även lämpligt kök för undervisning i hemkunskap. En utökning av lokalytan samt ytterligare verksamhetsanpassning av befintliga lokaler är enligt rektorn planerad. Skolinspektionen förutsätter att planerna kommer att genomföras så att all undervisning kan bedrivas i ändamålsenliga lokaler.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att undervisningen i hemkunskap för klasserna 7–9 anordnas i skolans lokaler. Vidare kommer skolan att göra en arbetsplan för ämnet hem- och konsumentkunskap som täcker alla 9 åren. Lokalfrågan beräknas ta tid att lösa. En rimlig tidsplan ska upprättas. I avvaktan på att skolan förfogar över lokaler för att kunna bedriva all undervisning i egna lokaler kommer frågan att som hittills lösas i samverkan med andra skolor.

Den grundläggande principen för intagning av elever till fristående skolor är att de ska vara öppna för alla. Skolan har upprättat en egen kö och tillämpar vid intagning Nacka kommuns kundvalssystem⁹. När skolvalet är klart vidtar skolans eget arbete med att anvisa plats enligt Nacka kommuns principer men med tillägg av syskonförtur samt förtur för den egna förskolans barn. Då förskolan och skolan verksamhetsmässigt samverkar bedömer Skolinspektionen att skolans urvalsregler är förenliga med kravet på öppenhet.

Enligt skollagen ska utbildningen vid en fristående skola vara avgiftsfri. Av inspektörernas samtal med föräldrar framgick att avgifter eller omkostnader för skolverksamheten inte förekommer. Däremot anordnar föräldrarna basarer samt städar skolans lokaler enligt en uppgjord turordningslista. Föräldrarna upplever dock inte att arbetsplikten utgör ett villkor för att barnet ska tas emot i skolan. Snarare betonar de att städningen, till vilken de brukar ta med barnen, ger barnen en naturlig förståelse för att lokalerna måste vårdas. Skolinspektionen bedömer att skolan erbjuder en avgiftsfri utbildning.

Personal

Flertalet av skolans lärare har utbildning som waldorflärare. Ansvarig personal för skolans sexåringar är inte utbildad waldorförskollärare men genomgår f.n. en sådan utbildning på distans. Läraren i spanska är inte behörig lärare men har en universitetsutbildning i spanska. Skolan saknar vid inspektionsbesöket också utbildade ämneslärare i matematik och naturorienterande ämnen för skolans äldre elever samt utbildad lärare i slöjd. För ämnet kemi i klass 7 och 8 har skolan för närvarande en överenskommelse med Ellen Keyskolan i Stockholm. På uppdrag av Idunskolan undervisar en behörig kemilärare från denna skola Idunskolans elever. Undervisningen är förlagd både till skolans egna lokaler och till Ellen Keyskolan, se nedan i avsnitt materiella resurser. Skolans rekrytering av behörig lärare för undervisning i matematik och fysik har hittills, enligt skolans ledning, varit resultatlösa. Skolinspektionen förutsätter att skolan fortsätter sina ansträngningar att rekrytera lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att skolan har arbetat medvetet för att höja lärarkompetensen. Den samlade ämneskompetensen vid skolan, liksom tillgången till behöriga lärare för undervisningen av skolans äldre elever, har utökats väsentligt sedan inspektionsbesöket vilket Skolinspektionen ser positivt på.

---

⁹ Nacka kommun har ett kundvalssystem enligt vilket skolpengen följer det enskilda barnet till den valda skolan. Vid platsbrist gäller närhetsprincipen som kommunen definierar som elevernas relativa närhet till de valda skolorna.

Materiella resurser

Idunskolans lokaler ger idag inte förutsättningar att bedriva undervisning i alla ämnen eller moment som ingår i utbildningen. Idrott och hälsa samt eurytmi bedrivs i två olika lokaler som skolan hyr av kommunen respektive kyrkan. Kemiämnets laborationer för eleverna i årskurs 7 och 8 är förlagda till Ellen Keyskolan, vilket medför tidskrävande resor. Slöjd bedrivs så långt möjligt i ordinarie klassrum samt i viss mån i form av byggnation och snickeriarbete som anordnas utomhus. Huvudmannen har planerat en fortsatt utbyggnad av skolan för att inrymma såväl slöjdsal som lokaler för undervisning i de naturorienterade ämnena. Skolan tillhandahåller för närvarande inte elevdatorer men eleverna i de högre årskurserna har, enligt skolledningen, möjlighet att vid behov få använda skolans dator. Åtta timmars dataundervisning för eleverna i årskurs 8 anordnas med extern hjälp. Enligt uppgift från huvudmannen har medel i budgeten avsatts för datorer som skolan avser att köpa in.

I samband med sakgranskningen har huvudmannen uppgivit att en rimlig tidsplan för lokalfrågan ska upprättas. Vidare kommer datorer att köpas in under höstterminen 2008. Skolinspektionen förutsätter att så kommer att ske.

Stabilitet

Enligt skolans prognos för läsåren 2008/09 och 2009/10 kommer antalet barn respektive elever i Idunskolans verksamhet för sexåringar och i grundskolan att öka från nuvarande 91 till ca 120. Prognosen baseras på skolans kö samt Nacka kommuns beräkningar. Skolan anger även att det är en försiktig prognos med tanke på att skolan tar emot elever från Nacka och Värmdö kommuner, två för närvarande mycket expansiva kommuner.

Huvudmannens årsredovisning för 2006 uppvisar ett litet överskott medan 2007 års resultat visar ett mindre underskott. Enligt uppgift från huvudmannen är utfallet positivt för 2008 års första nio månader. Skolinspektionen bedömer att Idunskolans elevprognos och huvudmannens ekonomiska situation sammantaget uppfyller de krav på stabilitet som ställs på en fristående skola.

2008-11-07   Stockholm

Christiane Chin-von Matérn

Gunnel Eriksson